

Cevat Özkaya İle Röportaj

19 Mart 2023

<https://www.basyaybir.org/haberler/roportaj-serimizin-konugu-pinar-yayinlari-genel-yayin-yonetmeni-cevat-ozkaya-ile/1/39790>

Edward Said'in 'Oryantalizm'inden, Şeyh Hamad Uluslararası Projesinde Taha Abdurrahman'ın 'Modernlik Ruhu' eseriyle kazanılan ödüle kadar pek çok şeyi konuştuk.

"Pınar, İslam âlemindeki fikrî hareketliliğin, Batı dünyasındaki mühim yaklaşımların bu ortak akli zenginleştirmesine katkıda bulundu."

Basın Yayın Birliği olarak üyelerimizi daha yakından tanımak amacıyla başlattığımız söyleşi dizimiz Pınar Yayınları genel yayın yönetmeni Cevat Özkaya ile devam ediyor. Kendisi ile yayıncılık alanındaki faaliyetleri, hedefleri ve sektör üzerine konuştuk. Söz, Cevat Özkaya'da...

Neden Pınar Yayınları?

İsterseniz şöyle başlayayım. "Geleneğin ihyasından geleceğin inşasına" anlayışıyla çalışmalarını sürdüren Pınar Yayınlarının ana kuruluş sebebi ve faaliyet alanından bahsedeyim. Yayınevimizin amacı temel kaynaklarından hareketle İslam'ın anlaşılması, İslam düşüncesi, çağdaş sorunlar ve Batı düşüncesindeki eleştirel yayınların imkânlar ölçüsünde okuyucularla buluşturulmasıdır. Bunlar hâliyle İslami ilimler, sosyal bilimler, tarih, medya, siyaset, kültür ve düşünce incelemeleri alanlarında yayımlanan eserlerdir. Başka bir tabirle, Pınar Yayınları öteden beri genel okur kitlesinin kültür seviyesini yükseltmeyi amaçlayan telif ve tercüme kitaplarıyla öne çıktı. Yayıncılıkta oluşturduğu özgün tarz ve bugüne kadarki tecrübesi, yayınevimizin fark yaratan bir kazanımıdır.

Pınar Yayınlarının farkı yahut öne çıkan özellikleri hakkında neler söylersiniz? Ben 1970'li yıllardan beri yayın dünyasında olan bir kişiyim. Dergicilikle başladım, çeşitli dergilere katkı sundum, Pınar dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptım. Başka bir ifadeyle yayıncılığım sadece Pınar Yayınlarının kurucusu, yayın yönetmeni olmakla başlayan bir hikâye değil. Üniversite yıllarında dönemin sosyal hareketlerinin içinde yer almış arkadaşlarımızla kültürel bir mahfil olarak Pınar Yayınlarını kurduk. Bizim zamanımızda üç beş arkadaşın bir araya gelip bir yayınevi kurması mümkündü ve hatta Türkiye'nin en önemli yayınevlerinin bazıları zaten böyle üç-beş arkadaşın bir araya gelmesiyle kurulmuşlardı. Türkiye'nin geçirdiği siyasi ve toplumsal süreçlerin, dönüşümlerin duyarlıklarını, fikrî atmosferini birçok açıdan birebir yaşadım. Dolayısıyla zamanın ruhunu gözetken, geleneğe kuru kuruya bağlı kalmayıp dünyadaki gelişmeleri de takip ederek İslam

düşüncesinin yenilenmesi, Kur'an ve Sünnet'e dayalı, dinamik bir dinî düşüncenin yerleştirilmesi misyonunu benimsedik.

Yayınevimiz girişte belirttiğim amacı doğrultusunda Türk fikir hayatına sunduğu eserlerle amacını imkânı nispetinde gerçekleştirmeye çalıştı. Bu bağlamda hem İslam dünyasından hem Batı'dan pek çok ismi kültür ve fikir hayatımıza kazandırdı. Zamanla yeni ilgi alanlarına, farklı konulara yönelen yayınevimiz, çağdaş sorunlar, İslam düşüncesi, felsefe, Kur'an araştırmaları, siyer, edebiyat, tarih başta olmak üzere pek çok alanda ufuk açıcı, öncü eseri ve ismi okurla buluşturdu.

Dolayısıyla biz yayıncılık açısından bizi tatmin edeni yapmaya çalışıyoruz. Elbette aynı bünyede akademik olmayan, popüler yayınlar ve farklı sahalardan telif kitaplar da neşredildi, neşrediliyor. Aynı bünyede olduğu için bunları dengeli bir şekilde yürütmeye gayret ediyoruz. Okurlar, yayın dünyası, yazarlar ve mütercimler için de bu bağlamda bir yaklaşım ortaya koymak mümkündür sanıyorum. Zira yayınevimiz kurulduğu 1980'den bu yana, yayımladığı telif ve tercüme eserlerle Türkiye'nin kültür hayatına önemli katkılarda bulundu.

Birkaç örnek vererek ilerlersek... Ne dersiniz?

Tabii memnuniyetle... Yarım asra yakın bir zamandır Doğu ve Batı'nın, daha doğrusu insanlık birikiminin kayda değer ürünleri, düşünce dünyasının usta kâlemleri Pınar Yayınlarının listesini zenginleştirdi. Zenginleştirmeye devam ediyor. Yayınevimizin Türkiye'ye tanıttığı pek çok ismin öteki eserleri başka yayınevleri tarafından çevrilerek yayımlandı. Bu bağlamda isim belirtmek gerekirse herkes için malûm olan bazı entelektüelleri muhakkak anmalıyım. Ciddi ve özgün eserleriyle tanınan Edward Said, Noam Chomsky, Martin Esslin aklıma ilk gelenler. Elbette bunu sadece 1980'lerde ve 1990'larda yapmadık. 2000'li yıllarda da kitapları önce bizden çıkan yazarlar oldu. Edward Said'in Oryantalizm kitabı bizim yayınevimizin üçüncü eseridir. Müslümanlığı Batılı bir ağızdan dinleme anlayışını terk ederek, Batı'nın kendi iç çelişkilerini ifade eden kitaplar basmak istedik. Peter Berger'in Modernleşme ve Bilinç adlı eserini bu düşünceyle çıkardık. Cemil Meriç'in çevirisiyle Maxime Rodinson'un Batı'yı Büyüleyen İslam kitabını neşrettik.

Yayınevimiz dönemler içinde öne çıkan yazarları okurlarıyla buluşturdu. Roger Garaudy, Cevdet Said, Asaf Hüseyin gibi yazarların eserleriyle yayın anlayışını geliştirdi. Aynı zamanda İslâm düşüncesi ve Kur'an üzerine yapılan çalışmaları da dilimize kazandırdı. Toshihiko Izutsu, Henry Laoust gibi pek çok yazarın eserlerini bu çerçevede zikredebilirim. Yayınevimiz İslam âlemindeki fikrî hareketliliğin, Batı dünyasındaki mühim yaklaşımların bu ortak akli zenginleştirmesine katkıda bulundu. Bu amaçla âlimlerin, düşünürlerin, aydınların eserlerini ülkemize taşıdı; evrensel bakış açısına sahip geniş bir külliyata ulaştı. Peter L. Berger, Paul Feyerabend, Arnold Toynbee, Uriel Heyd, Maxime Rodinson, Herbert Schiller, Ivan Illich, Frank Furedi, Mustafa Aydın, Celalettin Vatandaş gibi yazarların

eserleriyle deyim yerindeyse Türkiye’deki yayın hayatına anlamlı bir katkıda bulundu. İslam klasiklerini ve bunlarla ilgili incelemeleri bizim düşünce ve kültür kodlarımız açısından vazgeçemeyeceğimiz ve üzerinde oturduğumuz hatta tırmandığımız merdivenin daha önceki basamakları olarak değerlendiriyoruz. İslami ilimlerle sosyal bilimlerin referans kaynakları kadar yeni araştırmaları da dikkate alan yayınevimiz; İbn Teymiye, Frantz Fanon, Said Halim Paşa, Henri Pirenne, İbn Kayyim el-Cevziyye, Seyyid Sabık, Mevdudi, Anton C. Zijderveld, Abdulkadir Udeh, Seyyid Kutup, Malcolm X, Ragıp el-İsfahani, Ahmed Reysuni, Taha Abdurrahman, Hüseyin Kâzım Kadri, Abdurrahman Arslan, Immanuel Wallerstein, Wael B. Hallaq, Ercan Yıldırım, Maurice Lombart, Abdullah Yıldız, Sefer Turan, Adem Özköse, Kürşat Atalar, Demet Tezcan, Abdulvahhab el-Efendi, Edward S.Herman, Nakip el-Attas, Yaşar Kutluay, Mücahit Gültekin gibi kalıcı yazarların eserlerinin okurlara ulaştırdı.

Pınar Yayınlarının bir diğer markası da Açılım Kitap... Bu yayınevinin yayın çizgisi ve kitapları hakkında bilgi verir misiniz?

Açılım Kitap 2002 yılında kuruldu. Bu konuda öncelikle Yusuf Kaplan’ı anmam lazım. Bu esasen ikimizin teşrik-i mesaisinden doğmuş bir fikirdi. O dönemde yayın yönetiminde bulunan arkadaşlarımızın gayretiyle belli bir seviyeye ulaştı. Sadece kültürel ve entelektüel eserlerin basılacağı ve belli bir seviyenin altındaki kitaplara yer verilmemesini düşündüğümüz bir projeydi. Yayınevi topluma müdahil entelektüel bir merakın ve fikrî derinliğin peşinde olmayı hedefledi. Bunun için de pergelin sabit ayağını medeniyetimize sabitleyecek, hareketli ayağıyla dünyaya açılacak bir yayın anlayışını benimsedi. Açılım Kitap bastığı eserlerin önemli bir kısmını, kendi alanlarının en ileri bilgisini okuyucuya sunacak başlıklar arasından seçti.

Literatüre ciddi katkı sağlayan, paradigmaları sorgulayan ya da değiştiren, daha önce kullanılmamış bulguları ya da uygulanmamış analiz yönetimlerini benimseyen önemli kitapları dilimize kazandırdı. Bunda rahmetli Cemil Meriç’in deyişiyle “mütecessis fikir işçileri”nin kitaplarını neşretmeyi kendine hedef olarak koyduğunu söyleyebiliriz. Ticari kaygıları çoğu zaman göz ardı eden yayınevinde tarih, siyaset, sosyoloji, medeniyet tarihi, Batı, İslam dünyası gibi alanlarında iyi yazılmış, ilginç ve ufuk açıcı çalışmalar öne çıktı. Açılım Kitap, önce Batı içindeki eleştirel düşüncenin önemli isimlerinden çevirilerle yola çıktı. Zamanla Türkiye’deki telif eserleri de çekebilecek entelektüel bir ortam oluşturmanın derdindeydi. Yayınevinde daha önce yayımlanmış ama değeri bilinmemiş ya da unutulmuş kitapların yanı sıra, ilk kez yayımlanan çalışmalar da yer aldı. İslam hukuku, İslamcılık, İslam şehir mimarisi, İslam’da kadın gibi son iki yüz yılın kronik soruları hâlindeki tartışmalara dair alternatif, ufuk açıcı ya da daha doğrusu yeni sorular sorduran kitaplar yayımlandı. Her yıl artan başlık sayısı ile Açılım Kitap hem akademik yayıncılığın, hem de entelektüel dünyamızın boşluklarını en etkili şekilde doldurmaya çalışıyor. Tam istediğim gibi olmamakla beraber Açılım’ın durduğu yerden memnun olduğumu

söyleyebilirim...

Peki, hangi yazarların kitapları çıktı yayınevinden?

Yirmi yılı aşkın bir süredir, düşünce dünyasının usta kalemleri Açılım Kitap'ın listesini zenginleştirdi ve zenginleştiriyor. Seyyid Hüseyin Nasr, Etienne Gilson, Oliver Leaman, Mustafa Aydın, Bernard Lahire, Ferdinand Tönnies, Celalettin Vatandaş, Frank Ruda, Salman Sayyid, Tarık Ramazan, Ergün Yıldırım, Ivan Ascher, Afyare Abdi Elmi, Kadir Canatan, İrfan Ahnad, EyalWeizman, Byung-Chul Han, Paul Ginsborg, Judith E. Tucker, Stjephan G. Mestrovic, Andrew Edgar, Yasin Aktay, Marion Holmes Katz, Richard Dienst, Richard C. Martin, Colin Crouch, Mark A. Kishlansky, Christopher Dawson, John A. Hall, Edward L. Murray, Douglas Kellner, Mete Doğruer, Talal Asad, Pierre Bourdieu, Roger Chartier, Saba Mahmud, Anton C. Zijderveld, George Frankle, Timothy Mitchell, Lewis Mumford, Thomas Keenan, Sherine Hamdy gibi yazarların eserlerinin okura ulaşmasına çaba gösterildi. Elbette bütün bu zorlu projeler çok değerli entelektüeller, çevirmenler, editörler, redaktörler, dizgiciler, her türlü hizmet dağıtım elemanları olmaksızın başarılamazdı. Dolayısıyla Açılım Kitap beraberliğinin teşekkülüyle anlam kazanan bir mahfildir.

Tekrar Pınar Yayınlarına dönelim istiyorum. Biraz da dizilerinizden bahseder misiniz? Zaman içinde çeşitlenen kitaplar farklı dizilerde toplandı. Tarih dizisinde alanında öne çıkan tarihçilerin seçkin eserlerini, Osmanlı ile Cumhuriyet dönemlerini içeren özgün çalışmaları okurların ilgisine sunuldu. Edebiyat dizisi, Türk ve dünya edebiyatından onlarca roman ve hikâye kitabını yayımlıyor. Araştırma dizisi, Türkiye'nin siyasal, toplumsal, kültürel yüzlerini anlamak için mutlaka okunması gereken bir kitaplık oluşturuyor. Güncel dizi Türkiye ve dünya ile ilgili güncel konu ve temalara alternatif bir bakış açısı getirmeyi amaçlayan söyleşi, anlatı, anı, inceleme türü kitapları içeriyor. Farklı yaklaşımlarıyla öne çıkan ve ses getiren Taha Abdurrahman dizisi her geçen yıl zenginleşerek devam ediyor. Yayınevimizdeki farklı dizilerden her ay ortalama dört yeni kitap çıkıyor, bir o kadar eserin yeni baskısı yapılıyor.

Küresel ölçekte yayıncılık sektöründe yaşanan krizin sizdeki yansımaları nelerdir? Bastığımız kitapların türleri ve kitap piyasasının şartlarını dikkate alırsak maliyetleri katlayan kriz bizi doğrudan etkiledi. Doğrusunu söylemek gerekirse öteden beri hep bir pazarlama hep bir dağıtım problemimiz olmuştur. Bir kere yayımladığımız kitapların çoğu her kesime hitap eden yayınlar değil. Kitapları basıp depoya koymanın bir anlamı yok. Enflasyona bağlı olarak maliyetlerin çok hızlı yükselmesi, kâğıt ve matbaa fiyatlarını çok fahiş noktalara getirdi. Bunun için sizin ekstra zamlar yapmanız lazım. Bu sefer okuyucuya durumu anlatmakta zorlanıyorsunuz. Doğal olarak satın almalar da düşmeye başladı. Bunlara ilaveten yayımladığımız kitapların görünürlüğünün ancak bizim için imkânsız ciddi bir reklam yatırımıyla mümkün olabilmesi de işleri iyiden iyiye çetrefil kılıyor. Bu yüzden evvela yayın programını yavaşlattık. Ajanslardan yeni yabancı kitap

alışmalarını erteledik. Masraflarımızı en aza indirmeye çalıştık. Bazı kitaplarımız için kampanyalar yaparak okurlarımızla bağ kurduk. Okurların dikkatini çekebilecek setler hazırlamaya çalıştık, bu çerçevedeki arayışlarımız devam ediyor. Geleneksel dağıtıcılık anlayışının güncel şartlara ayak uydurması bağlamında değerlendirilebilecek adım atıyoruz.

Şunu açık ve net söyleyeyim: Neresinden bakarsanız bakın, Türkiye’de kitap yayıncılığı yapmak ve bunda ısrar etmek sorunlarla mücadele etmek anlamına geliyor. Tercüme kitapların telifi, matbaacılık sektöründeki bütün girdilerin ithalata bağımlı olması gibi sektörün en büyük sorunları bizi doğrudan etkiliyor. Çoğu zaman kâr/zarar hesabı yapmıyorduk ama dövizle bağılı maliyetler zaten çok dar olan kâr marjını iyiden iyiye marjinalize etti. Her üretim başına maliyetten zarar edilme süreci derinleşti. Gerek Basın Yayın Birliğine üye yayıncı arkadaşlarımızla gerekse diğer meslektaşlarımızla sohbetlerimizde “Valla ne olacak ben de bilmiyorum!” cümlesi sıkça tekrarlanıyor. Şu da var ki dijital baskı yöntemiyle sınırlı sayıda baskı yapmak gibi çıkış yolları arıyoruz. Bu yöntemle üretilen kitaplardan stokları bitenleri yeniden istediğiniz miktarda tekrar basabiliyorsunuz. Bu, yayınevleri için matbaa giderlerinin yanında stok yönetimi açısından büyük bir kolaylık sunuyor. Biliyorsunuz yayınevinde kitap çıkarıp da onu depolamak dahi bir mali güç ister. Dijital baskıyı kullanan tek yayınevi biz değiliz. Bugün birçok yayınevi bu yöntemle kitap basmakta... Doğrusu her alandaki maliyet artışları düşünce ve kültür yayıncılığındaki çeşitliliği azaltıyor. Tüm bu olumsuz şartlara rağmen kendi yağımızla kavrulup ayakta kalmaya çalışıyoruz.

Pınar Yayınları olarak gelecek projeleriniz nelerdir?

Şöyle devam edelim: Yayınevlerinin yayın politikaları biraz direksiyona geçen kişiyle ilgilidir ama biz politikamızı genel anlamda koruyarak sürdürüyoruz. Pınar Yayınları hiçbir zaman dar bir anlayışla hareket etmedi; yayınlarıyla çok farklı sosyal çevreden okura ulaştı, elinden geldi, gücü yettiği ölçüde Türkiye’nin, İslam dünyasının ve insanlığın meselelerine dokundu, kapsayıcı, bütünlüklü bir yayın politikası geliştirdi. Ülkemizin ortak aklına hitap eden kitaplarıyla yayınevimiz, kolektif bir çabanın sonucu doğdu, bugünlere geldi. Çok değerli âlimlerden, entelektüellere, çevirmen, editör, düzeltmen, dizgici, tasarımcı ve çalışana kadar bu müşterek işleyişi devam ettiriyor. Pınar Yayınları, yarım asra yaklaşan yayın hayatında çeşitli diziler hâlinde yüzlerce kitap yayımladı ama sevinerek söyleyebiliyoruz ki, bu yolculuk henüz bitmedi; tersine telif ve tercüme yeni alanlara da açılarak tüm heyecanıyla sürüyor, sürecek.

Şimdi gelelim işin dünyayla alakalı kısmına. Yayınevimiz, “tanınmış uluslararası yayınevi” niteliğine sahiptir. Yayınevinden çıkan kitaplar yurtiçindeki tüm üniversitelerin kütüphanelerinin yanı sıra, Cambridge, Harvard, Stanford, Columbia, Yale, Köln, Hamburg, Chicago gibi üniversitelerin kütüphane kataloglarında da yer almaktadır. Pınar Yayınları bu toprakların birikimini, hassasiyetlerini, hissiyatını, meselelerini İslam

âleminin, Batı medeniyetinin dikkatine sunarken oralardaki gelişmeleri bu ülkeye taşımaya, uluslararası perspektifte yayın yapmaya devam edecek.

Efendim çok teşekkür ederiz. Ağzınıza sağlık.

Rica ederim, bilakis ben hem size zahmetiniz için, hem de Basın Yayın Birliğine bizlere bu imkânı verdiği için teşekkür ediyorum.